

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 12. november 2024

Sag BS-20317/2024-HJR
(2. afdeling)

Forbrugerombudsmanden
(kontorchef Jacob Linkis)

mod

Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige
(advokat Ole Spiermann)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 7. afdeling den 22. marts 2024 (BS-10730/2022-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Michael Rekling, Jan Schans Christensen, Jens Kruse Mikkelsen og Julie Arnth Jørgensen.

Påstande

Sagen blev oprindeligt anlagt af Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, mod Finanstilsynet med påstand om ophævelse af tilsynets påbud af 12. januar 2022 om bankens kreditværdighedsvurderinger efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. lov om finansiel virksomhed § 43, stk. 1. Sagen blev henvist til behandling af landsretten i 1. instans.

Under sagsforberedelsen for landsretten fik Forbrugerombudsmanden tilladelse til at hovedintervenere. Forbrugerombudsmanden nedlagde over for Resurs Bank påstande om, at banken skulle anerkende, at der ikke var foretaget en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c forud for indgåelsen af kreditaftalen i maj 2019 med A (påstand 1), at det var i strid med god skik for finansielle virksomheder at indgå kreditaftalen (påstand 2), og at kreditaftalen er ugyldig (påstand 3).

Landsretten opretholdt i det væsentlige Finanstilsynets påbud. Med hensyn til kreditaftalen med A afviste landsretten Forbrugerombudsmandens anerkendelsespåstande 1 og 2 og frifandt banken for anerkendelsespåstand 3.

Forbrugerombudsmanden har anket landsrettens dom. Resurs Bank og Finanstilsynet har ikke anket.

Forbrugerombudsmanden har for Højesteret gentaget de tre anerkendelsespåstande.

Resurs Bank har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Ved mail af 11. december 2019 kontaktede A Forbrugerombudsmanden. Af mailen fremgår bl.a.:

”Jeg har læst omkring jeres sag i mod lån/kviklån selskaber som slet ikke burde have haft muligheden for at give lån ud fra forbrugernes årsregnskab.

Som det står beskrevet i artiklen omkring jeres sag så står der også, at det var noget der kunne have betydelige konsekvenser for selskaberne hvis andre stod i samme situation.

Jeg skriver for at give jer besked omkring at jeg står i nøjagtig samme situation som personen i kæmper for og hvad skal jeg gøre ud fra det? Hvordan fungerer det? Jo flere sager i har i mod, jo bedre?”

Den 5. marts 2020 rettede Forbrugerombudsmanden henvendelse til Resurs Bank om bl.a. As kreditaftale fra maj 2019. Resurs Bank besvarede henvendelsen ved brev af 30. april 2020, hvoraf fremgår bl.a.:

”Resurs Bank har per kulance og uden præjudice tilbageført tilskrevne renter og gebyrer på de konti under ovennævnte sager, hvor der i det vedhæftede er givet oplysninger om bankens grundlag for kreditvurdering.”

Ved brev af 14. maj 2020 til Resurs Bank anførte Forbrugerombudsmanden, at banken ved sin kreditgivning til A havde overtrådt kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og dermed lov om finansiell virksomhed § 43, stk. 1. Forbrugerombudsmanden anførte endvidere, at kreditaftalen var ugyldig, jf. aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Den 18. juni 2020 afskrev Resurs Bank den tilbageværende restgæld på 4.686 kr. i henhold til kreditaftalen med A.

Resurs Bank anlagde sag mod Finanstilsynet den 8. februar 2022. Den 8. april 2022 anmodede Forbrugerombudsmanden om tilladelse til at hovedintervenere. Hovedinterventionen blev tilladt den 31. maj 2022.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af A og supplerende forklaring af

Supplerende retsgrundlag

Som anført af landsretten blev kreditaftalelovens § 7 c indført ved lov nr. 535 af 26. maj 2010 om ændring af lov om kreditaftaler og lov om markedsføring (ændring som følge af forbrugerkreditdirektivet).

Ud over det, som i landsrettens dom er medtaget fra lovforslaget, fremgår det af de specielle bemærkninger til § 7 c (Folketingstidende 2009-10, tillæg A, lovforslag nr. L 91, s. 52):

”Hvis en kreditgiver ikke foretager kreditvurdering i henhold til § 7 c, vil Forbrugerombudsmanden efter markedsføringslovens § 27, stk. 2, kunne meddele påbud, hvis handlingen klart er i strid med loven og ikke kan ændres ved forhandling. For finansielle virksomheder vil Finanstilsynet kunne meddele påbud efter § 348 i lov om finansiel virksomhed, hvis den finansielle virksomhed ikke drives i overensstemmelse med redelig forretningsskik og god praksis inden for virksomhedsområdet.
...”

Lov om finansiel virksomhed blev oprindeligt gennemført som lov nr. 453 af 10. juni 2003 som led i en finansiel lovreform. I denne lov havde § 348 følgende ordlyd:

”§ 348. Forbrugerombudsmanden kan anlægge sag om forbud og påbud vedrørende handlinger, der strider mod redelig forretningsskik og god praksis, jf. § 43. Markedsføringslovens § 13, stk. 1, og § 14, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse på sager anlagt af Forbrugerombudsmanden efter denne bestemmelse.

Stk. 2. Finanstilsynet kan give påbud om berigtigelse af forhold, der er i strid med §§ 43 og 57. Finanstilsynet kan i den forbindelse foretage inspektionsbesøg i filialer af administrationsselskaber og investeringsselskaber.”

Af lovforslagets specielle bemærkninger til § 43 og § 348 (sidstnævnte var i lovforslaget § 347) fremgår bl.a. (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 176, s. 4798-4799 og s. 4933-4934):

”Til § 43

...

For så vidt angår tilsyn med reglernes overholdelse, er god skik området i den finansielle sektor undtaget fra markedsføringsloven, hvilket indebærer, at det pågældende område samtidig undtages fra Forbrugerombudsmandens tilsyn. Sager vedrørende god skik i den finansielle sektor, hvor økonomi- og erhvervsministeren har udstedt regler, falder herefter uden for markedsføringslovens anvendelsesområde, og Finanstilsynet varetager herefter tilsynet med overholdelsen af disse regler.

Tilsynet er ikke forpligtet til at behandle alle klager, som tilsynet får forelagt, men kan på basis af en klage, af egen drift eller efter anmodning herom fra Det Finansielle Virksomhedsråd eller Forbrugerombudsmanden behandle spørgsmål om god skik.

Såfremt en sag om god skik har vidtrækkende eller principiel betydning, skal Finanstilsynet forelægge sagen for Det Finansielle Virksomhedsråd, der rådgiver Finanstilsynet om sagen, forinden Finanstilsynet træffer afgørelse.

Forbrugerombudsmanden deltager i møder i Det Finansielle Virksomhedsråd, når rådet drøfter disse konkrete sager...

...

Sager, hvori privatpersoner ønsker, at der træffes afgørelse af en konkret formueretlig tvist, dvs. angående et spørgsmål af økonomisk betydning, skal som hidtil behandles af de private finansielle ankenævn. Erhvervsdrivende kan som i dag indbringe sådanne sager for domstolene. I det omfang Finanstilsynet modtager sådanne klagesager, meddeles dette klageren.

Finanstilsynet påser alene overholdelsen af de offentligretlige regler og foretager en generel vurdering af, om de finansielle virksomheders aftaler og vilkår overfor kunderne er i overensstemmelse hermed.

Den civilretlige vurdering ligger udenfor det lovmæssige tilsynsområde.

En overtrædelse af de offentligretlige regler om god skik indebærer eksempelvis ikke uden videre, at den konkrete aftale mellem den finansielle virksomhed og kunden er ugyldig eller uvirksom. En sådan vurdering af aftalen må som hidtil henvises til afgørelse ved et af de finansielle ankenævn eller indbringes for de almindelige domstole.

...

Finanstilsynets tilsyn omfatter tillige det offentligretlige tilsyn med kreditaftaledirektivet (87/102/EØF), direktivet om vildledende reklame (84/450/EØF) og direktivet om urimelige forbrugervilkår (93/13/EØF) på det finansielle område i det omfang regler om god skik omfatter forhold, der er dækket af disse direktiver...

...

Til § 347

...

Stk. 1 har til formål at præcisere, at Forbrugerombudsmanden har mulighed for at anlægge en civil sag, hvis en finansiell virksomhed ikke handler i overensstemmelse med god skik. Forbrugerombudsmanden kan efter markedsføringsloven anlægge forbudssager mod finansielle virksomheder på de områder, hvor økonomi- og erhvervsministeren ikke udsteder regler om god skik.

...

Forbrugerombudsmanden har mulighed for at gøre Finanstilsynet opmærksom på konkrete sager, ligesom han kan deltage i Det Finansielle Virksomhedsråds møder, når Finanstilsynet forelægger en sag af principiel eller vidtgående betydning for rådet. Ligeledes har Forbrugerombudsmanden mulighed for at gøre opmærksom på mere generelle forhold i den finansielle sektor som, han finder, er urimelige i forhold til forbrugerne.

Bestemmelsen sikrer, at Forbrugerombudsmanden kan indbringe en sag for domstolene, hvis han i særlige tilfælde måtte finde, at der er behov for et sådant skridt. Det kan for eksempel være tilfældet, hvor Finanstilsynet vælger ikke at tage en sag op, der af Forbrugerombudsmanden vurderes at være af principiel eller vidtgående betydning.

Forbrugerombudsmanden skal ikke behandle konkrete henvendelser fra forbrugere om overtrædelse af økonomi- og erhvervsministerens regler om god skik. Sådanne henvendelser skal behandles ved, at Forbrugerombudsmanden oversender henvendelserne til Finanstilsynet eller henviser forbrugeren til at indbringe sagen for et af de finansielle klagenævn, hvis der er tale om en konkret formueretlig tvist mellem forbrugere og en finansiell virksomhed. Derimod kan henvendelser fra

forbrugere i lighed med oplysninger i pressen, udtalelser fra organisationer og rapporter om det finansielle område danne baggrund for Forbrugerombudsmandens vurdering af, om der bør anlægges en retssag.

Hvis Forbrugerombudsmanden vælger at anlægge en sag om god skik mod en finansiell virksomhed, skal det ske efter de regler, som gælder for sager anlagt af Forbrugerombudsmanden i medfør af markedsføringsloven. Det indebærer, at der vil være tale om sager, hvor retten kan nedlægge et forbud eller give et påbud, jf. markedsføringslovens § 13, stk. 1. En overtrædelse af et forbud eller et påbud meddelt af retten er strafbelagt i medfør af forslaget § 372, stk. 1, 3. pkt. Hertil kommer, at sagerne i lighed med andre sager anlagt af Forbrugerombudsmanden skal anlægges ved Sø- og Handelsretten, jf. markedsføringslovens § 14, stk. 1.
...”

Ved lov nr. 67 af 3. februar 2009 om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter fik § 348, stk. 1, 1. pkt., i lov om finansiell virksomhed sin nuværende ordlyd. Endvidere blev § 348 a i lov om finansiell virksomhed indsat med følgende ordlyd:

”§ 348 a. Finanstilsynet underretter Forbrugerombudsmanden, hvis Finanstilsynet bliver bekendt med, at en virksomheds kunder kan have lidt tab, som følge af at virksomheden har overtrådt § 43, stk. 1, eller bestemmelser udstedt i medfør af § 43, stk. 2.

Stk. 2. Forbrugerombudsmanden har uanset § 354 adgang til samtlige oplysninger i Finanstilsynets sager omfattet af stk. 1.”

Af lovforslaget fremgår bl.a. (Folketingstidende 2008-09, tillæg A, lovforslag nr. L 102, s. 3103):

”Til nr. 14

Det foreslås i forslaget til § 348, stk. 1, at det tydeliggøres, at Forbrugerombudsmanden også kan anlægge sager om civilretlige krav, herunder krav om erstatning og tilbagebetaling af uretmæssigt opkrævede beløb mv.

Endvidere præciseres det, at markedsføringslovens §§ 20, 27, stk. 1, og 28 om bl.a. erstatningssøgsmål finder tilsvarende anvendelse i sådanne sager, og at Forbrugerombudsmanden har hjemmel efter markedsføringslovens § 23, stk. 1, til at forhandle med de finansielle virksomheder

med henblik på at opnå en eventuel forligsmæssig løsning i den konkrete sag. Forslaget tilsigter i øvrigt ikke nogen ændring i det forhold, at Finanstilsynet har kompetence til at træffe afgørelse m.v. i god skik-sager.

...

Til nr. 15

Det foreslås i forslaget til § 348 a, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, at Finanstilsynet skal underrette Forbrugerombudsmanden, hvis Finanstilsynet som led i sin virksomhed bliver bekendt med, at en virksomheds kunder kan have lidt tab som følge af, at virksomheden har overtrådt bestemmelser om god skik. Som eksempel på sager med tab omfattet af § 348 a, stk. 1, kan nævnes sager om uretmæssigt opkrævede gebyrer eller renter eller sager, hvor forbrugere er blevet udsat for en aggressiv markedsføring f.eks. i form af uanmodet henvendelse, hvorved en eller flere forbrugere har lidt tab.

Forbrugerombudsmanden har allerede i dag mulighed for at hjælpe forbrugerne i konkrete sager på det finansielle område ved at anlægge gruppesøgsmål eller at indtræde som mandatar efter retsplejelovens almindelige regler i civile retssager.

Imidlertid er det vigtigt for at sikre en bedre forbrugerbeskyttelse på det finansielle område, at Forbrugerombudsmanden i højere grad bliver orienteret om en sag, hvor kunderne har lidt et tab, for at kunne anlægge et gruppesøgsmål eller indtræde som mandatar i en konkret sag. Finanstilsynet skal derfor fremover orientere Forbrugerombudsmanden, hvis tilsynet bliver bekendt med sådanne forhold. Forslaget til § 348 a, stk. 1, medfører endvidere, at Finanstilsynet som led i sin tilsynsvirksomhed skal være særlig opmærksom på sager, hvor kunderne kan have lidt tab for at kunne opfylde sin underretningspligt efter § 348 a, stk. 1. Finanstilsynet skal orientere Forbrugerombudsmanden senest i forbindelse med, at tilsynet træffer afgørelse i sagen.

..."

§ 348, stk. 1, 2. pkt., blev indsat ved lov nr. 378 af 17. april 2013 om ændring af markedsføringsloven, retsplejeloven, lov om finansiel virksomhed og lov om betalingstjenester og elektroniske penge. Af lovforslaget fremgår bl.a. (Folketingstidende 2012-13, tillæg A, lovforslag nr. L 101, s. 4-5):

"1.1. Tilsynet med de finansielle virksomheder

Formålet med nærværende forslag er at ligestille reguleringen af finansielle og ikke-finansielle virksomheder på områder, hvor der er tale om

ensartede overtrædelser. Med lovforslaget foreslås det at give Forbrugerombudsmanden mulighed for at anvende markedsføringsloven også på det finansielle område. Lovforslaget ændrer ikke ved, at det fortsat er Finanstilsynet, der har hovedansvaret for at føre tilsyn med finansielle virksomheders overholdelse af den finansielle lovgivning – herunder god skik. Lovforslaget medfører således ikke ændringer i Finanstilsynets nuværende kompetence.

...

Nærværende lovforslag vil ikke ændre på kompetencefordelingen mellem Forbrugerombudsmanden og Finanstilsynet i relation til general-klausulerne om god skik, jf. lov om finansiell virksomhed. Finanstilsynet fører således fortsat det offentligtretlige tilsyn med finansielle virksomheders overholdelse af god skik i lov om finansiell virksomhed og regler udstedt i medfør heraf. Finanstilsynet kan fortsat politianmelde finansielle virksomheder for overtrædelser af den finansielle lovgivning. Efter aftale med Forbrugerombudsmanden kan Finanstilsynet oversende sagen til Forbrugerombudsmanden med henblik på, at denne udfører tiltalen i stedet for Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet. Dette kan være med til at sikre en mere ensartet behandling af straffesagerne, idet Forbrugerombudsmanden i forvejen behandler denne type sager.

Forbrugerombudsmanden vil endvidere fortsat have kompetence til at anlægge en civil sag mod en finansiell virksomhed vedrørende handlinger, der synes at stride imod redelig forretningsskik og god praksis, jf. lov om finansiell virksomhed § 348, stk. 1.

For at sikre at Forbrugerombudsmanden og Finanstilsynet ikke samtidig behandler en sag mod en finansiell virksomhed for overtrædelse af bestemmelser i markedsføringsloven og den finansielle lovgivning, forudsættes det, at der er et tæt samarbejde og koordinering mellem de to tilsyn. Det er således hensigten, at Forbrugerombudsmanden og Finanstilsynet orienterer hinanden om de sager, der tages op mod finansielle virksomheder under hensyntagen til den øvrige lovgivning om udveksling af oplysninger.”

Anbringender

Forbrugerombudsmanden har vedrørende admittering af de nedlagte anerkendelsespåstande anført navnlig, at han har søgsmålskompetence efter lov om finansiell virksomhed § 348, stk. 1, og at han som tilsynsmyndighed har vid adgang til at nedlægge anerkendelsespåstande, jf. bl.a. UfR 2013.2941 H.

Påstand 1 og 2 er ikke anbringender til støtte for påstand 3, men derimod nedlagt som selvstændige påstande som led i Forbrugerombudsmandens håndhævelsesvirksomhed.

De nedlagte anerkendelsespåstande 1 og 2 er udtryk for offentligretlig myndighedshåndhævelse. Påstand 1 og 2 angår overtrædelser af regler, der primært håndhæves offentligretligt, men som efter omstændighederne kan have betydning for det civilretlige forhold mellem kreditgiveren og forbrugeren. Konsekvensen af at give Forbrugerombudsmanden medhold i påstand 3 er, at det ved dom statueres, at Resurs Bank ikke har et retskrav på kreditaftalens kreditomkostninger.

Resurs Banks efterfølgende ændring af bankens praksis for vurdering af kreditværdighed har ikke betydning for adgangen til at få påkendt påstandene. I modsat fald vil der ikke være mange forbrugersager, der ville kunne føres af myndighederne, da de fleste virksomheder ændrer praksis i et vist omfang, når en myndighed tager en sag op over for dem. Det har heller ingen betydning, at Resurs Bank pr. kulance har eftergivet omkostningerne i As lånesag. Resurs Bank har hverken forud for eller under sagens behandling ved domstolene tiltrådt Forbrugerombudsmandens fortolkning af kreditaftalelovens § 7 c.

Forbrugerombudsmanden har derfor som tilsynsmyndighed en retlig interesse i at få prøvet påstandene 1, 2 og 3, jf. herved også UfR 2017.993 SH.

Forbrugerombudsmanden har vedrørende realiteten for så vidt angår påstand 1 og 2 anført navnlig, at Resurs Bank ikke indhentede fyldestgørende oplysninger om As økonomiske situation forud for indgåelsen af kreditaftalen af 3. maj 2019. Resurs Bank indhentede alene indkomstoplysninger fra eSkatData, oplysninger om gæld registreret i KreditStatus samt udokumenterede oplysninger om hustruens rådighedsløb, men undlod at indhente oplysninger om bl.a. gæld til private, gæld til det offentlige samt faste og variable udgifter. Resurs Banks undladelse af at indhente fyldestgørende oplysninger udgør en overtrædelse af bankens forpligtelser efter kreditaftalelovens § 7 c om kreditværdighedsvurdering og lov om finansiel virksomhed § 43, stk. 1, om god skik. Hertil kommer, at banken ikke anvendte alle de oplysninger, som den havde indhentet om A, til at vurdere hans kreditværdighed, hvilket i sig selv udgør en overtrædelse af kreditaftalelovens § 7 c.

Hvis Resurs Bank havde indhentet fyldestgørende oplysninger og foretaget en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, ville banken have indset, at A ikke var kreditværdig, men derimod overgældssat, idet han havde gældsforpligtelser og udgifter i et omfang, som ikke gav ham mulighed for at afvikle lånet som forudsat. Kreditaftalen af 3. maj

2019 var uegnet til lånekonsolidering, og i stedet forværrede den hans økonomiske situation.

Forbrugerombudsmanden har vedrørende realiteten for så vidt angår påstand 3 anført navnlig, at pligten til at foretage kreditværdighedsvurdering er en grundlæggende aftale- og obligationsretlig pligt, som er blevet kodificeret og skærpet for så vidt angår forbrugeraftaler. Tilsidesættelse af pligten til at foretage kreditværdighedsvurdering efter kreditaftalelovens § 7 c bør sanktioneres med civilretlige konsekvenser, herunder navnlig kreditaftalens ugyldighed.

Det vil være "urimeligt eller i strid med redelig handlemåde" at gøre rente- og gebyrvilkår i kreditaftalen gældende, jf. aftalelovens § 36, jf. § 38 c. Dette skyldes bl.a. As unge alder og indkomstforhold på tidspunktet for aftaleindgåelsen, samt at han var overgældsat og befandt sig i en gældsspiral. Kreditaftalen blev indgået på baggrund af Resurs Banks tilsidesættelse af præceptiv forbrugerbeskyttende lovgivning, og Resurs Bank burde have indset As skrøbelige økonomiske situation.

Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, har om admittering af Forbrugerombudsmandens påstande anført navnlig, at spørgsmålet kan påkendes af Højesteret ex officio. Forbrugerombudsmanden har ikke retlig interesse i de tre nedlagte påstande, idet A har fået tilbagebetalt renter og gebyrer, jf. herved UfR 2007.2161 H.

Forbrugerombudsmanden har ikke et uindskrænket tilsyn med finansielle virksomheder. Tværtimod tilkommer tilsynskompetencen med finansielle virksomheder Finanstilsynet. I den foreliggende sag er tilsynsvirksomheden udøvet af Finanstilsynet ved påbuddet af 12. januar 2022. Det er derfor forkert, at Forbrugerombudsmanden har retlig interesse i at få afklaret retstilstanden, uanset at de nedlagte anerkendelsespåstande savner aktualitet, idet denne ret alene tilkommer Finanstilsynet, jf. UfR 2013.2941 H og UfR 2017.993 SH modsætningsvis.

Med hensyn til realiteten i Forbrugerombudsmandens anerkendelsespåstande har Resurs Bank anført navnlig, at der blev foretaget en kreditværdighedsvurdering baseret på fyldestgørende oplysninger om As økonomiske forhold, jf. kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1. Resurs Bank havde i den forbindelse ikke pligt til at beregne et rådighedsbeløb.

Banken foretog en tilpasset og proportional kreditværdighedsvurdering, idet A var en kendt kunde. Vurderingen baserede sig ikke alene på simple, uunderbyggede erklæringer fremsat af ham.

Bevillingen og udbetalingen af lånet forværrede ikke As økonomi, idet han anvendte lånet til lånekonsolidering og derved nedbragte de årlige låneomkostninger væsentligt, ligesom han fik vished for afvikling af gælden. Han var på tidspunktet for bevillingen af lånet den 3. maj 2019 utvivlsomt kreditværdig, idet han havde en månedlig indtægt på ca. 7.000 kr. og var hjemmeboende uden reelle udgifter. Hans efterfølgende økonomiske vanskeligheder har intet at gøre med kreditaftalen af 3. maj 2019.

En eventuel tilsættelse af kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, eller god skik efter lov om finansiel virksomhed § 43, stk. 1, kan ikke i sig selv begrunde en civilretlig følge.

Der er heller ikke grundlag for at anse kreditaftalen for ugyldig efter aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Ugyldighedsvurderingen er individuel og kræver bl.a., at manglen ved kreditværdighedsvurderingen har været udslagsgivende for aftaleindgåelsen, og at der er konstateret en faktisk, realiseret urimelighed eller brud på "redelig handlemåde". I vurderingen skal der endvidere tages hensyn til det skøn, som tilkommer kreditgiver i forhold til kreditværdighedsvurderingen, jf. også UfR 2019.3422 H.

Ugyldighed kan ikke komme på tale i tilfælde, hvor forbrugeren faktisk var kreditværdig. En kreditaftales ugyldighed i en sådan situation vil være både urimelig og uproportional, svarende til at indrømme forbrugeren en ugrundet fortrydelsesret.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Den 3. maj 2019 indgik A en kreditaftale om lån på 20.000 kr. med Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige. I marts 2020 rettede Forbrugerombudsmanden henvendelse til Resurs Bank om lånet og henviste til bankens forpligtelse efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, til at foretage en kreditværdighedsvurdering forud for indgåelse af en kreditaftale. I april 2020 tilbagerførte Resurs Bank uden præjudice og pr. kulance tilskrevne renter og gebyrer på lånet, og i juni 2020 eftergav banken restgælden på ca. 4.600 kr.

I februar 2021 indledte Finanstilsynet en undersøgelse af bl.a. Resurs Banks kreditværdighedsvurdering af forbrugere. Den 12. januar 2022 udstedte Finanstilsynet påbud til Resurs Bank om efter nærmere angivne retningslinjer at foretage kreditværdighedsvurderinger i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, jf. § 43, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder.

Resurs Bank anlagde i februar 2022 sag mod Finanstilsynet om ophævelse af påbuddet. Sagen blev henvist til behandling ved landsretten i 1. instans.

Under sagsforberedelsen for landsretten hovedintervenerede Forbrugerombudsmanden og nedlagde over for Resurs Bank påstande om, at banken skulle anerkende, at der ikke var foretaget en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c forud for indgåelsen af kreditaftalen i maj 2019 med A (påstand 1), at det var i strid med god skik for finansielle virksomheder at indgå kreditaftalen (påstand 2), og at kreditaftalen er ugyldig (påstand 3).

Landsretten fandt, at Finanstilsynets påbud til banken i det væsentlige havde hjemmel i kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1. Med hensyn til kreditaftalen med A afviste landsretten Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 som værende anbringender til støtte for påstand 3 og frifandt banken for påstand 3.

Landsrettens dom for så vidt angår Finanstilsynets påbud til banken er ikke anket, og denne del af dommen har retskraft også for Forbrugerombudsmanden som hovedintervenient.

Forbrugerombudsmanden har anket den del af dommen, der vedrører kreditaftalen med A. Forbrugerombudsmanden har for Højesteret gentaget sine tre anerkendelsespåstande.

Sagen rejser spørgsmål, om Forbrugerombudsmanden har retlig interesse i de nedlagte anerkendelsespåstande 1, 2 og 3.

Retlig interesse

Sagen udspringer af Resurs Banks tidligere praksis for kreditværdighedsvurderinger efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1.

Efter lov om finansiel virksomhed § 348, stk. 1, kan Forbrugerombudsmanden bl.a. anlægge sag vedrørende handlinger, der strider mod redelig forretningsskik og god praksis (god skik), jf. § 43, stk. 1, herunder sag om forbud, påbud, erstatning og tilbagesøgning af uretmæssigt opkrævede beløb. Efter § 348, stk. 2, kan Finanstilsynet give påbud til en finansiel virksomhed om berigtigelse af bl.a. forhold, der er i strid med § 43.

Det følger af de nævnte bestemmelser i lov om finansiel virksomhed og forarbejderne hertil, at Finanstilsynet fører det administrative, offentligretlige tilsyn med finansielle virksomheders overholdelse af god skik for finansielle virksomheder. Efter forarbejderne til kreditaftaleloven fører Finanstilsynet også tilsynet med finansielle virksomheders overholdelse af kreditaftalelovens § 7 c.

Forbrugerombudsmanden kan indbringe en sag for domstolene om de samme spørgsmål vedrørende god skik, som Finanstilsynet kan behandle administrativt, hvis Forbrugerombudsmanden i særlige tilfælde måtte finde, at der er behov for et sådant skridt. Det kan for eksempel være tilfældet, hvor Finanstilsynet vælger ikke at tage en sag op, der af Forbrugerombudsmanden vurderes at være af principiel eller vidtgående betydning. Forarbejderne forudsætter, at der er et tæt samarbejde og koordinering mellem de to tilsyn, og at de ikke samtidig behandler en sag mod en finansiel virksomhed for overtrædelse af det samme regelsæt (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 176, s. 4798-4799 og s. 4933-4934, Folketingstidende 2009-10, tillæg A, lovforslag nr. L 91, s. 52 og Folketingstidende 2012-13, tillæg A, lovforslag nr. L 101, s. 4-5).

Højesteret finder, at den fastsatte ordning indebærer, at Finanstilsynet har det primære tilsyn med finansielle virksomheder, herunder deres overholdelse af bl.a. god skik. Dette gælder også tilsynet med finansielle virksomheders forpligtelser efter kreditaftalelovens § 7 c. I et tilfælde som det foreliggende, hvor Finanstilsynet har udøvet sin tilsynsmyndighed, vil der som udgangspunkt ikke være grundlag for, at Forbrugerombudsmanden udøver tilsynsmyndighed ved at anlægge retssag mod den finansielle virksomhed om de samme spørgsmål, som Finanstilsynet har behandlet administrativt. Forbrugerombudsmanden vil derimod i en sådan situation kunne anlægge sag om krav på erstatning eller tilbagebetaling af uretmæssigt opkrævede beløb i en konkret og aktuel tvist mellem en eller flere forbrugere og en finansiel virksomhed.

Forbrugerombudsmandens tre anerkendelsespåstande angår en konkret kreditaftale indgået i maj 2019 mellem forbrugeren A og Resurs Bank.

Forbrugerombudsmanden henviser til, at påstand 1 (om at banken forud for kreditaftalens indgåelse ikke foretog en kreditværdighedsvurdering i overensstemmelse med kreditaftalelovens § 7 c) og påstand 2 (om at kreditaftalen er indgået i strid med god skik for finansielle virksomheder) er nedlagt som led i Forbrugerombudsmandens offentligretlige myndighedshåndhævelse. Påstand 3 (om kreditaftalens ugyldighed) er nedlagt for at få fastslået, at Resurs Bank ikke har retskrav på kreditaftalens kreditomkostninger i form af renter og gebyrer.

Som nævnt er det Finanstilsynet, der primært varetager tilsynet med finansielle virksomheders overholdelse af forpligtelserne efter kreditaftalelovens § 7 c, stk. 1, og efter lov om finansiel virksomhed § 43, stk. 1. Dette tilsyn er i den foreliggende sag varetaget af Finanstilsynet ved udstedelsen af påbuddet til Resurs Bank i januar 2022.

Højesteret finder, at der ikke foreligger tilsyns- eller håndhævelsessyn ud over de hensyn, der er varetaget ved den myndighedsudøvelse, som Finanstilsynet allerede har gennemført, der giver Forbrugerombudsmanden retlig interesse i at få realitetsbehandlet de tre anerkendelsespåstande med henblik på at få pådømt bankens praksis for kreditværdighedsvurderinger i 2019. Det bemærkes i øvrigt, at Resurs Bank siden maj 2019 efter det oplyste har ændret sin praksis for foretagelse af kreditværdighedsvurderinger efter kreditaftalelovens § 7 c.

Særligt for så vidt angår spørgsmålet om gyldigheden af kreditaftalen med A bemærker Højesteret, at Resurs Bank i april 2020 tilbageførte tilskrevne renter og gebyrer. Tilbageførslen skete uden præjudice og pr. kulance, men uden forbehold for tilbagesøgning. A har således allerede opnået det resultat, der ville være følgen af at få kreditaftalen tilsidesat som ugyldig. En stillingtagen til kreditaftalens gyldighed har derfor ingen betydning for retsforholdet mellem Resurs Bank og A.

På den anførte baggrund finder Højesteret, at Forbrugerombudsmanden ikke har retlig interesse i at få prøvet de nedlagte påstande 1, 2 og 3.

Konklusion

Højesteret afviser Forbrugerombudsmandens påstande.

THI KENDES FOR RET:

Forbrugerombudsmandens påstande afvises.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Forbrugerombudsmanden betale 150.000 kr. til Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige.

Landsrettens bestemmelse om sagsomkostninger i forholdet mellem Forbrugerombudsmanden og Resurs Bank, filial af Resurs Bank Aktiebolag, Sverige, stadfæstes.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.